

Handläggare
Viveca Waak
Telefon: 08-508 31 935**Till**
Kulturnämnden
2019-10-22

Näringslivspolicy för Stockholms stad (KS 2019/273). Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Att godkänna och överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen
2. Att förklara beslutet omedelbart justerat

Robert Olsson
KulturdirektörPatrik Liljegren
Chef kulturstrategiska staben

Sammanfattning

Kulturförvaltningen har på remiss fått Stockholms stads förslag till näringslivspolicy. Policyn är i första hand ett internt dokument för Stockholms stad och målgruppen är alla medarbetare i stadens egna verksamheter. Policyn har tagits fram inom stadsledningskontoret och fyra fokusområden definieras där staden behöver stärka sitt näringslivsarbete. Stockholms kulturliv i dess breda bemärkelse omfattas av alla fyra fokusområden.

Stadens näringslivspolicy visar på höga och långsiktiga ambitioner. Områden som stadsbyggande, kommunikationer och annan infrastruktur får stort utrymme medan området kultur och fritid inte tas upp i policyn. Stockholms stads näringslivspolicy visar på allmänna riktlinjer som grund för ett gemensamt utvecklingsarbete av stadens näringsliv. Policyn skulle tjäna på att kompletteras med vissa branschbeskrivningar som exempelvis de kulturella kreativa näringarna som ökar kraftigt i Stockholm.

Kulturförvaltningen delar i huvudsak de bedömningar som stadsledningskontoret gör i sitt förslag till näringslivspolicy, men vill på några punkter förtydliga kulturens betydelse för utvecklingen av stadens näringsliv.

Underlag för beslut

Remiss av Näringslivspolicy för Stockholms stad, dnr KS 2019/273.

UTLÅTANDE

Remissen

Näringslivspolicyn har tagits fram inom stadsledningskontoret och är främst ett internt styrdokument för alla medarbetare i stadens verksamheter. Policyn definierar förhållningssätt, arbetssätt och ansvarsområden för hur staden ska arbeta och utveckla näringslivsarbetet. Berörda remissinstanser, däribland kulturnämnden, har ombetts svara på remissen. Remisstiden sträcker sig till 30 oktober 2019.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom kulturstrategiska staben i samarbete med kulturförvaltningens övriga avdelningar.

Bakgrund

Stadens näringslivspolicy visar på höga och långsiktiga ambitioner och Stockholm förväntas vara internationellt ledande på många områden. Fyra fokusområden definieras där staden behöver stärka sitt näringslivsarbete. Stockholms kulturliv i dess breda bemärkelse omfattas av alla fyra fokusområden.

1. Stimulera tillväxt och företagsamhet
2. Förbättra service, tillgänglighet och myndighetsutövning
3. Attraktivare miljöer och bättre framkomlighet
4. Öka tillgången till arbetskraft med relevant kompetens

Stockholms stads näringslivspolicy visar på allmänna riktlinjer som grund för ett gemensamt utvecklingsarbete av stadens näringsliv. Områden som stadsbyggande, kommunikationer och annan infrastruktur får stort utrymme medan området kultur och fritid tas inte upp i policyn. Näringslivet beskrivs ur ett generellt perspektiv utan bransch- eller klusterindelning. En beskrivning av de kulturella och kreativa näringarna saknas.

Kulturella och kreativa näringar

Kulturella och kreativa näringar är ett samlingsbegrepp för en rad olika branscher med kultur och kreativitet som bärande råvara. Drygt var femte företag i länet finns inom den kulturella och kreativa sektorn som omsätter cirka 260 miljarder kronor i Stockholms län¹. Enligt Stockholm Business Regions studier av

¹ Kulturförvaltningen region Stockholm, ”Stockholms kreativa ekonomi”, 2016

Stockholm som arbetsmarknad framgår att antalet arbetsställen inom kultur, fritid och nöje ökade med 43 % från 2010 till 2017. Snittet för alla branscher visar en ökning med 31 % och som jämförelse kan nämnas att handel bara ökat med 4 % under den aktuella perioden.

Stockholm är landets viktigaste nav för de kulturella och kreativa näringarna (KKN). Området kan delas in i tre huvudgrupper; dels det större kulturella och kreativa näringar, dels den kulturella sektorn och slutligen det vi kallar kulturkärnan. I den senare är verksamheterna mer tydligt knutna till konstområden.

Figur 1: Cirkelmodell över den kulturella och kreativa sektorns system.

Genom stadens egna kartläggningar är antal verksamma inom Stockholms stad cirka 70 000 inom KKN, varav ca 7 000 inom den så kallade kulturkärnan. Kulturkärnan är ett samlingsnamn för scenkonst, litterärt och konstnärligt skapande samt olika stödtjänster till artistisk verksamhet och scenkonst.

Nästan 80 procent av företagen inom KKN är enmansföretag och 98 procent har 0 – 9 anställda.). Stadens kulturaktörer har 60 % av sin personal som egenföretagare och bidrar till tillväxten inom KKN. Enligt Tillväxtverkets temarapport om KKN² ses en potential i att marknader kan växa kvalitativt. Det kan till exempel ske kvalitativa förändringar där småföretag tar hand om nya nischer som uppstår. Unik kvalitet är en avgörande faktor för konkurrenskraft. Det som kan ses som en smal nisch, kan ha en tillräcklig efterfrågan nationellt och kanske även en stor efterfrågan internationellt. För långsiktig konkurrenskraft är det lika viktigt att företag inom smalare kulturella uttryck ges goda

² Tillväxtverket. Temarapport ”Ge plats på scen! Kulturföretagen vill växa.” 2019

förutsättningar för utveckling som de förutsättningar som ges för bredare kulturella och kreativa näringar.

Hur stödjer kulturnämnden Stockholms näringsliv?

Stockholm har ett rikt konst- och kulturliv som byggs upp av flera aktörer; i första hand konstnärer, arrangörer, scener och producenter. Kulturförvaltningen stödjer dessa aktörer genom sina olika stödsystem vilket skapar förbättrade förutsättningar för dessa verksamheter att nå ut. Kulturförvaltningens olika stödsystem ger förutsättning för konsten och kulturen att nå ut brett och med hög kvalitet. Kulturförvaltningen blir genom dessa stöd en viktig del i kulturkärnans ekosystem.

Stockholm skapar nya produktionsplatser

Stockholms stad arbetar sedan 2016 med en egen ateljéstrategi där syftet är att under perioden 2017-2020 ta fram minst 200 nya ateljélokaler för professionell konstnärlig produktion. I en huvudstad med så stark befolkningsökning och utveckling som Stockholm har är det angeläget att se till att platser för konstnärlig produktion tillkommer.

Konstverket – nytt produktionshus

Kulturförvaltningen och fastighetskontoret har tillsammans drivande roller när det gäller produktionslokaler för konst. En särskilt viktig etablering är produktionsverksamheten Konstverket i Farsta. Det är ett helt nytt produktionshus för tillverkning av konst och scenproduktioner. Staden har tillsammans med flera andra parter stöttat den långsiktiga etableringen.

Kulturetableringar

Staden kan spela en roll i nyetableringar av kulturella näringsverksamheter och omlokalisering av befintliga verksamheter.

Kulturkalkylen

Kulturförvaltningen har tagit fram ett kulturvärderingsverktyg, kulturkalkylen. Verktyget hjälper stadens olika aktörer, kulturen, förvaltningar och bolag samt fastighetsaktörer att utveckla möjligheterna att värdera kulturetableringar på olika platser i Stockholm. Verktyget är framtaget gemensamt med förvaltningens strateger och stadens fastighetsägare.

Kulturlots

Kulturförvaltningens kulturlots är en funktion som har till huvuduppgift att vägleda och stödja kommande etableringar och omlokalisering av olika kulturverksamheter i Stockholm. I

uppdraget ingår att utveckla ett effektivt och kommunikativt arbetssätt för att möta kulturlivets behov och initiativ samt att samarbeta med Stockholms fastighetsägare. Kulturlotsens uppgift är att erbjuda navigerande, mäklande och stödjande service och bygga strukturer som på ett enkelt sätt kan användas av kulturlivet.

Den attraktiva staden

Både staden och regionen beräknas växa kraftigt fram till 2040. Under perioden tillkommer cirka 300 000 nya stockholmare som kommer att ställa krav på bland annat god service och en attraktiv livsmiljö där inte minst kultur är en viktig del för många. I takt med att staden ska växa med 140 000 bostäder enligt vision 2030 behöver förutsättningarna för kultur utvecklas.

Under fokusområdet 4, ”Öka tillgången till arbetskraft med relevant kompetens” beskrivs stadens uppdrag som att ”Näringslivet ska ses som möjliggörare i arbetet med att uppfylla stadens mål kring platssamverkan, integration och hållbarhet. Långsiktiga samarbeten ska finnas kring kompetensförsörjningsfrågor.”

Stockholm är en av världens ledande kunskapsregioner med en stor bredd av utbildningar och med många företag inom kulturella och kreativa näringar. Staden har också många talanger inom ett brett fält; musikproduktion, spelutveckling, filmskapande och arrangemang.

Myndigheten för kulturanalys³ beskriver kompetensbehoven inom kultursektorn som att det finns ett specifikt kunskapsbehov kring hur kulturen hanteras i det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet. Men det finns även anledning att se närmare på hur konstnärlig och kulturell kompetens i form av exempelvis särskild kunskap om kreativa processer eller olika estetiska uttryckssätt har potential att påverka andra näringar och andra delar av samhället.

Stockholm som innovativ och kreativ stad

I en globaliserad värld blir det internationella samarbetet allt viktigare och i takt med att konkurrensen mellan städer och regioner ökar behöver Stockholm stärka sin internationella position som innovativ och kreativ stad. Under fokusområde 3. ”Attraktivare miljöer och bättre framkomlighet”, tar policyn upp som önskad effekt att ”Staden erbjuder trygga, välfungerande, kreativa och innovativa miljöer för att driva företag i hela Stockholm.”

³ Myndigheten för kulturanalys. Rapport 2019:1 (*En lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen*).

Enligt Tillväxtverket leder de konstnärliga och kreativa näringarna den digitala tjänsteutvecklingen. Att arbeta inom dessa näringar innebär oftast att man har målet riktat mot en internationell marknad redan på idéstadiet. Även om musiker, skådespelare, designers, spelutvecklare, författare och arkitekter i sig är olika i sina uttryck och i sitt affärsmannaskap, så verkar de i någon mån i samma arena och kan dra fördelar av varandras kunskaper och erfarenheter från sitt respektive företagande. Kulturella och kreativa näringar bidrar till att skapa nya innovativa idéer i stadens digitala tjänsteutveckling.

Det finns stor tillväxtpotential i utbytet av idéer och praktik mellan KKN och andra näringar om kreatörers innovationskraft utnyttjas till fullo. Stockholm är framförallt starkt i experimentella scener vad gäller konst, klubb och musik. Stockholm filmfestival lockar många besökare där några av världens största priser inom film delas ut. KKN har stor påverkan på stadens attraktionskraft för såväl professionell talang som tillfällig turism.

KKN för också med sig gynnsam ekonomisk, ekologisk och social utveckling. Kulturell delaktighet (dvs. att många även utövar) ses som allt viktigare i förhållande till kulturkonsumtion som ofta har betonats tidigare. Andra positiva bieffekter är till exempel berättelse driven kultur som sammanhållande kraft för samhället och kulturinstitutioner som viktiga mötesplatser. Detta perspektiv blir extra viktigt i en tid av globalisering, när identiteter blir mer gränsöverskridande. Kulturen bygger då gemensamma berättelser vilka i sin tur skapar en identitet.

Samverkan på regional och lokal nivå

En stark besöksnäring i staden bidrar till den internationella attraktionskraften och till sysselsättning och tillväxt i regionen. Konstnärer, musiker och kreativa näringar bidrar till att skapa en attraktiv stad i ständig utveckling. Interaktion, strategiskt samarbete och samordning mellan olika branscher, näringar och sektorer ökar chansen att lyckas med kulturturism. Stockholm Business Region (SBR) leder tillväxt- och utvecklingsarbetet av lokal näringslivsutveckling och ska även stärka samarbetet med de övriga kommunerna i länet kring besöksnäringens utveckling.

En väg in till staden

Ett gott samspel mellan företag och kommun är viktigt för att ta tillvara på Stockholms tillväxtförutsättningar. Ett mottagande skulle underlätta kommunikations- och informationsprocessen.

Kulturen verkar dygnet runt

Många av företagen som verkar inom kulturella och kreativa näringar har den tidiga kvällen och natten som sin verksamhetstid, t.ex. biografer, teatrar, scenkonst och musikkonsserter. Under nattetid gäller särskilda förutsättningar. Just nu ligger fokus på att möta de utmaningar som kommer med platsbrist och högre hyror i Stockholm.

I flera städer runt om i Europa och USA såsom Amsterdam och Detroit har man försökt att lösa problemet genom att inrätta så kallade nattborgmästare som är tänkta att fungera som ett slags medlare mellan nattlivsindustrin, politiker och stadens invånare. En viktig del i dialogen mellan staden och klubblivet är att visualisera att nattlivet skapar jobb och lockar unga kreativa människor till staden.

Kulturförvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningen delar i huvudsak de bedömningar som stadsledningskontoret gör i förslaget till policy men vill på några punkter förtydliga kulturens betydelse för utvecklingen av stadens näringsliv.

Stockholms stads näringslivspolicy skulle tjäna på att kompletteras med vissa branschbeskrivningar som exempelvis de kulturella kreativa näringarna som ökar kraftigt i Stockholm. Detta kan ske genom att tydligare visualisera olika näringslivsområden för stadens medarbetare. En beskrivning av vilken fackförvaltning och vilka bolag som har kunskap om olika näringslivsområden kan ske genom att peka ut klusterbildningar och visa på förvaltningsövergripande samverkan.

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska bidra och det finns ett utpekat ansvar att handlingsplaner tas fram i samverkan med kommunstyrelsen och Stockholm Business Region. Det är positivt att genomförandansvar är utpekat i policyn och vilken önskad effekt som ska uppnås. Det är dock något oklart vem som ska hålla i företagsetableringen i staden. Förvaltningen ser även behov av en tydligare beskrivning av vem som ska utveckla det regionala samarbetet.

I policyn anges inte vad vi som stad har för ansvar att göra analysen av näringslivets behov. Det saknas också en beskrivning om huruvida åtgärderna bygger på en framtagna strategi och vem som sprider kunskap i staden. En omvärldsanalys som beskriver Stockholms utmaningar skulle bidra till en djupare förståelse. Analysen bör innehålla en beskrivning av stadens utmaningar på längre sikt, t.ex. 5 år och framåt. Där ingår större skiften som t.ex. teknikskiftet, demografiska förändringar, urbanisering med

en trängre stad och vad det innebär för förändring för stadens näringsliv. I analysen bör en vägledning ingå hur staden arbetar hållbart vid konjunkturskiften och hur företagen kan hantera detta.

Under fokusområde 4, "Öka tillgången till arbetskraft med relevant kompetens" finns behov av en tydligare koppling till universitet och näringsliv. Det finns även ett specifikt kunskapsbehov kring hur kulturen hanteras i det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet. I en ledande kunskapsregion behöver kreativitet och estetiska uttryck vara ett självklart inslag i det livslånga lärandet.

En önskad effekt under Fokusområde 3. "Attraktivare miljöer och bättre framkomlighet" är att "Det finns effektiva processer och tillgång till mark och lokaler för företag som vill etablera sig eller växa i Stockholm samt för företag som behöver omlokalisera sin verksamhet." Det finns behov av en utförligare analys som belyser lokalers och bostäders roll som en avgörande faktor för ett framgångsrikt näringsliv.

Ett avsnitt på sid 8 i policyn belyser väl behovet av ett långsiktigt perspektiv när staden byggs: "Näringslivsperspektivet ska stärkas i stadsutveckling för att säkerställa att näringslivets behov tas med i ett tidigt skede i planeringsprocessen och ges goda förutsättningar att långsiktigt verka i staden." Detta avsnitt är en bekräftelse på den kulturella och kreativa sektorns påverkan på Stockholms möjligheter att vara en innovativ region.

Bilagor

1. Följebrev, Remiss Näringslivspolicy för Stockholms stad, Dnr KS 2019/273.
2. Näringslivspolicy för Stockholms stad